

מסורת הש"ס

א) [נרכות ל: יצמות מ.], ב) לקמן סה: שבת פו. נדה יא. א) ב"ב קע. ד) [נעיל טו: ושי"ן], ט) ב"מ נה. נד. קדושין יט: ב"ב קסו.; ו) [יצמות לו: ושי"ן], ז) לקמן פג. ח) [נ"מ ת.], ט) ואר"ת דהוי מפליג בדברים ואין זה תנאי כלל שיתקיים התנאי למאן דלאמר מתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל והוי כמו על מתת שמעלי לרקיע דבהשוכר את הפועלים. ת"י.

◀▶

הגהות הב"ח

א) גמ' תיב ר' תינאי קרא קמיה דר' ינאי. י"ב הכי איתא ס"פ תפלת השחר דף ז ע"ז.

◀▶

מוסף רש"י

מי שפרע מקצת חובו. בתולה בשטר מיירי ואיכא למחשן פן יחזור המלוה וימנע כל חובו. ר' יהודה אומר יחליף. יקרא אדם השטר ויכתוב לו שטר אחר לפי חשבו השטר מומן ראשון, ר' יוסי אומר יכתוב לו שובר. ושמרתי הלוה (רשב"ם ל"ב קע). על מנת שאין לך עלי שאר. מוון, ועונה. שמשך, הרי זו מקודשת ותנאו בטל. דאין אדם מתנה על מה שכתוב בתורה, והוי קדושי המעשה. מעשה התנאי כמאן דליתיה, דלמעשה בלא תנאי נמי (שם קכב). בדבר שבבממון. כגון שאר וכסות. יסמן למחילה והרי מחלה, אבל עונה היא ועל דא גזר הניק לא יסמן למחילה (ב"מ נא. וקדושין יט:). עונת משמים מלוה היא ועל דא גזרף הוא, תנאו קיים. הקדושין קדושין ויש לה עליו עונה אבל לא שאר וכסות (רשב"ם ב"ב שם). יותר משל תורה. יותר ממנה שעשתה תורה לדבריה (תוס' קא.).

## אף על פי פרק חמישי בתובות

**אלא תרוייהו**. רב ורבי נתן: **משום דנינו**. רב: והלכה **למעשה כו'**. הש"ס קא פסיק שכן נמנו וגמרו בני הישיבה: מהו. לרבי אלעזר בן עזריה: **ופירסה גדה**. ופירש ממנה ומת: יחליף.

יכתוב שטר אחר כדי חוב הנשאר ויקרע הראשון ולא יכתוב שובר להרע כח הלוה שיטערך לשמור שוברו מן העכברים: **רבי יוסי אומר יכתוב שובר**. ולא יחליף להרע כח המלוה למחול שעבדו מומן ראשון: **כששונתה בסוכה**. בתוך הכתובה ענמה יכתוב השובר והיא אמרה בפנינו התקבלתי חניה דטעמא מאי אמר רבי יהודה אין כותבין שובר משום דלא יטערך לזה לשומרו מן העכברים דאי מרקב הדר האי וגבי שטריה כוליה הכא ליכא למיחש להכי: **אפי' סימא כו'**. דבהאי שובר לא חייש רבי יהודה לעכברים כי התם דליוה התם מיפרע פרעיה דלמא כו': **הכא ודאי יבצ לה**. בתמיה: **אצל על פה**. דהוה ליה תנאה צעלמא לא הוי תנאה דמתנה על מה שכתוב בתורה הוא: **דבר שבממון**. שאר וכסות: והרי **פירוס**. דנכסי מלוג: **דרינגן**. האי דבעל אוכלן תקנתא דרבנן היא ולא עבד רבנן חיזוק שיהא תנאו בטל אס התנה למחול אכילתו: **פירי פירוס**. אס כתב לה דין ודברים אין לי בנכסך ובפירותיהן אוכל הוא פירי פירות מוכר פירות ולוקח קרקע שיהא לה קרן והוא אוכל פירות: וקיימא

**איתא מכאן ואילך ליתא** ואלא מאי חופה חופה בלילה איתא ביממא **ליתא ולמעמיד ביאה בלילה** איתא ביממא **ליתא הא** <sup>א</sup>אמר רבא יאם היה בבית אפל מותר הא לא קשיא אורח ארעא קא משמע לן דביאה בלילה אלא חופה קשיא חופה נמי לא קשיא כיון דסתם חופה לביאה קיימא אורח ארעא קא משמע לן דבלילה בעי רב אשי נכנסה לחופה ופירסה נידה מהו אם תימצוי לומר יחיבת חופה קונה חופה דחויא לביאה יאבל חופה דלא חויא לביאה לא או דלמא לא שגא תיקון: רבי יהודה אומר רצה כותב לבתולה וכו': וסבר רבי יהודה דכותבין שובר והתנן <sup>א</sup>מי שפרע מקצת חובו רבי יהודה אומר יחליף רבי יוסי אומר יכתוב לו <sup>ב</sup>שובר אמר רבי ירמיה כששוברתה מתוכה אבוי אמר אפילו תימא בשאין שוברתה מתוכה בשלמא התם ודאי פרעיה דלמא מירכס תברתא ומפיק ליה לשטרא והדר גבי זימנא אחרינא הכא ודאי ירב לה מילתא בעלמא היא דאמרה ליה אי נטריה נטריה אי לא נטריה איהו הוא דאפסיד אנפשיה בשלמא אבוי לא אמר כרבי ירמיה לא קתני שוברתה מתוכה אלא ר' ירמיה מ"מ לא אמר כאבוי גזירה שובר דהכא אמו שובר דעלמא טעמא דכתבה ליה אבל על פה לא אמאי דבר שבבממון הוא ושמעיינן ליה לר' יהודה דאמר דבר שבבממון תנאו קיים דתניא <sup>א</sup>האומר לאשה הרי את מקודשת לי על מנת שאין לך עלי שאר בסות ועונה הרי זו מקודשת ותנאו בטל דברי רבי מאיר ר' יהודה אומר יבדבר שבבממון תנאו קיים קסבר רבי יהודה <sup>ב</sup>כתובה דרבנן <sup>ג</sup>וחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה הרי פירות דרבנן ולא עבדו להו רבנן חיזוק דתנן <sup>ד</sup>רבי יהודה אומר ילעולם הוא אוכל פירי פירות עד שיכתוב לה דין ודברים אין לי בנכסך ובפירותיהן ובפירות פירותיהן עד עולם וקיימא

בכולן מפני שמתנה על מה שכתוב בתורה והתם לא שייך לשנויי הכי ואור"י דאי לאו דילפינן מתנאי בני גד ובני ראובן ה"א דשום תנאי אינו מצטל את המעשה ואפילו לא יתקיים צסוק המעשה קיים והשתא דילפינן מהתם דמהני תנאי לבטל המעשה אמרינן דדוקא כשאינו מתנה על מה שכתוב בתורה דומיא דבני גד ובני ראובן שלא התנו על מה שכתוב בתורה וא"ת הא דתנן בפרק בתרא דמנחות (דף קט.) הריני מיר ע"מ שאגלה צבית חוניו יגלה צבית המקדש ואס גלה צבית חוניו יא' ומפרש בגמרא היינו טעמא דהאי גברא לנעורי נפשיה קא מכיוין אמר אס סגי צבית חוניו טרחנוא פירוש הלכך אס רצה לגלה במקדש חל עליו נזירות ואס אינו יכול או אס אינו רוצה לטרוח אדעתא דהכי לא נדר אגלאי מלתא דלא הוי מיר והיינו פירוש יא' כלומר שלא חלה עליו הנזירות והשתא אמאי והא מתנה על מה שכתוב בתורה הוא דאין גילוח אלא במקדש ואר"י דלא אמרינן מתנה על מה שכתוב בתורה תנאו בטל אלא היכא שמתכוין לעקור מה שכתוב בתורה אבל התם סבור הוא שיש מלוה צבית חוניו כמו צבית המקדש ואין מתכוין לעקור אית לן למילף מתנאי דבני גד ובני ראובן וא"ת כיון דשייך מתנה על מה שכתוב בתורה אפילו גבי ממון א"כ לא יוכל אדם למחול חובו לעולם על ידי תנאי שאס יאמר עשה עמי היום וחובך מחול לך יאה מתנה על מה שכתוב בתורה מיהו מלוה לא חשבינן כתובה בתורה דאפילו למאן דאמר (קדושין דף יג:) מלוה הכתובה בתורה ככתובה בשטר דמי היינו דוקא כגון נזקין וערכין ופדיון הבן דמסבירא לא הוה מחייבינן להו אס לא שחייבתו תורה בפירוש אבל מלוה כולי עלמא מודו דלא טרפא ממשעבדי דאינה צאה מכח התורה דסבירא הוא שיש לו לשלם מה שהוא ממנו אבל קשה דלעניין

## אף על פי פרק חמישי בתובות

## נו.

**אמר רב יצחק בר אבדימי** משום רבינו. פירש צקונטרס רבינו רב וקשה דא"כ תקשי מהכא תסמיים דרב הוא דאמר כר"א בן עזריה לכן נראה דרבינו היינו רבי ורב יצחק בר אבדימי דהכא הוא רב יצחק בר אבדימי הקדמון שהיה תלמידו של רבי כדאמרינן בפרק כירה (שבת דף מ:.) אמר רב יצחק בר אבדימי פעם אחת נכנסתי אחר רבי לבית המרחץ והוא היה רבו של רב דלאתייה לרב כחל בפרק כל הבשר (חולין דף קי. ושם) ומדות בפרק המוכר את הספינה (ב"ב דף דף פז. ושם): **רבי יוסי אומר יכתוב שובר**. פירש הקונטרס משום דלא מרעינן כח המלוה לגבות מומן שני ולא פירש לפי המסקנא דגט פשוט (שם דף קעא.) דקאמר התם דטעמא דרבי יוסי כדי שיכוף לפורעו: **כששוברתה מתוכה**. וא"ת ולרבי יוחנן דאמר <sup>א</sup>הטוען אחר מעשה ב"ד לא אמר כלום מה תועלת יש צמה שנכתב השובר בתוך הכתובה היא טעמין הכתובה ומפקא עידי הינומא וגביא מתאים וי"ל כגון שהציאה עמה נדוניא והיא כתובה בכתובה דלא לא טעמין הכתובה דא"כ היתה מפקדת יותר ועוד וי"ל דצמקוס שכותבין כתובה או אפילו צמקוס שאין כותבין ויש עדים שכתב לה אינה יכולה לגבות כלום אפילו מודה שלא פרע לה עד שציאל כתובה כיון דסבר דאין כותבין שובר האולי ויכול לבא לידי הפסד אס יפסיד שוברו וכ"ת היא תשרוף הכתובה בפני עדים דא"כ אותן עדים ידעו מה היה כתוב צה דאל"כ היאך יעידו שנשרפה כתובתה מה יודעין אס כתובתה היתה אס לא ראו מה היה כתוב צה: **מעמא דכתבה י"ה הא על פה** דא. וליכא למימר מאי כותבת אומרת כדאמר צסמון מאי כותב אומר דע"כ דווקא כותבת נקט דהא פליג ארבי יוסי דאמר רשאי צצרייתא דלקמן: **הר"י** ז"ל מקודשת **ותנאו במא'.** ע"כ דכפליה לתנאיא איירי דאמר לה אס אין לך עלי שאר כסות ועונה הרי את מקודשת ואס לאו אל תהי מקודשת מדקאמר לקמן דטעמא דר' מאיר דתנאו בטל משום דמתנה על מה שכתוב בתורה ואי לא כפיל מתנאה תיפוק ליה דתנאו בטל לרבי מאיר משום דדעוי תנאי כפול כדאמר בהאומר (קדושין דף דף סא. ושם) <sup>א</sup>ותימה אס כן אמאי היא מקודשת הרי התנה בפירוש שאס יאה לה עליו שאר כסות ועונה שאינה מקודשת ואין לומר דלכך מקודשת לפי שמקדשה ע"מ שמתחול לו והרי מחלה אלא דאין מחילתה מחילה דהא תניא בפרק צ' דנזיר (דף יא. ושם) הריני מיר ע"מ שאשמה יין ואטמא למתים הרי זה מיר ואסור

צריך לומר כתובו משום דבקנין ובהודא בפני ג' אין צ"ל כתובו אבל מיהו ה"ה נמי דצריך לאמלוכי ב' כדאמרינן הכא: דאב"ע [נרבי]. אמר ר"נ א"ש הלי' כראב"ע ואע"ג דר"נ לייט דאמר כל דיין דדאין כראב"ע כו: בעי רבין נכנסה לחופה ולא נבעלה מהו חיבת חופה קונה או חיבת ביאה קונה. בעי ר"א נכנסה לחופה ופרסה נדה מהו מי אמרינן חיבת חופה קונה חופה דחויא לביאה אבל חופה דלא חויא לביאה לא א"ד ל"ש תיקו ומספיקא אינה קונה: מתני' ר"י אומר אס רוצה כותב לבתולה שטר של מאתים והיא כותבת לו התקבלתי ממך מנה ולאמננה מנה והיא כותבת לו התקבלתי ממך ג' ובר' ר"מ אומר כל הפחות לבתולה ממאתים כרי שלא יעבור על תנאי ב"ד אבל בענין זה ע"י תחבולה מותר שכתוב לה מאתים וזו והיא כותבת לו שובר שהתקבלה מנה ור"מ סבר אפי' ע"י תחבולה אסור לפחות:

### עין משפט ור מוצה

**בב** א מ"י פ"ו מהל' זכיה הלכ' א סמג עשין כב טושי"ע ח"מ ס' רמו סעיף א:

**בג** ב מ"י פ"י מהל' אישות הל' יא סמג עשין מח טושי"ע אה"ע ס' נה סעיף ו:

**בד** ג מ"י פכ"ג מהל' איסורי ביאה הלכה י סמג לאזין קבו טושי"ע א"ח ס' רמ סעיף יא: **בה** ד ה מ"י פ"י מהל' אישות הל' ב סמג עשין מח טושי"ע אה"ע ס' סא סעי' א:

**בו** ו ז מ"י פכ"ג מהל' מלוה ולוה הלכ' טו סמג עשין כב טושי"ע ח"מ ס' ד טע"י א:

**בז** ח מ"י פ"ו מהל' אישות הלכה ט ו פ' יב הלכה ו סמג עשין מח טושי"ע אה"ע ס' נה סעי' ה וס' סט סעי' ו:

**בח** ט מ"י פ"י שם הלכ' ז ופכ"ג הלכה יד ופכ"צ הלכה צ:

**בט** י מ"י פ"י צ שם הלכה ט:

**ל** ז מ"י פכ"ג שם הלכ' ד סמג שם טושי"ע שם סימן כז סעי' ה:

◀▶

תוספות ר"ד

צריך לומר כתובו משום דבקנין ובהודא בפני ג' אין צ"ל כתובו אבל מיהו ה"ה נמי דצריך לאמלוכי ב' כדאמרינן הכא: דאב"ע [נרבי]. אמר ר"נ א"ש הלי' כראב"ע ואע"ג דר"נ לייט דאמר כל דיין דדאין כראב"ע כו: בעי רבין נכנסה לחופה ולא נבעלה מהו חיבת חופה קונה או חיבת ביאה קונה. בעי ר"א נכנסה לחופה ופרסה נדה מהו מי אמרינן חיבת חופה קונה חופה דחויא לביאה אבל חופה דלא חויא לביאה לא א"ד ל"ש תיקו ומספיקא אינה קונה: מתני' ר"י אומר אס רוצה כותב לבתולה שטר של מאתים והיא כותבת לו התקבלתי ממך מנה ולאמננה מנה והיא כותבת לו התקבלתי ממך ג' ובר' ר"מ אומר כל הפחות לבתולה ממאתים כרי שלא יעבור על תנאי ב"ד אבל בענין זה ע"י תחבולה מותר שכתוב לה מאתים וזו והיא כותבת לו שובר שהתקבלה מנה ור"מ סבר אפי' ע"י תחבולה אסור לפחות: